

را در نظر گرفته اول آنکه ممکن است بعضی اشخاصی که رأی میدادند عوض يك ورقه رأی زیاد تر در صندوق آراء انداخته باشند و انجمن پس از شماره اوراق رأی بدون التفات بقانون که باید اوراق زائد را از مجموع اوراق رأی بردارد و تمام اوراق رأی را قرائت نموده و یا اینکه اساساً از شماره اوراق رأی غفلت کرده است و دلیل بر عدم التفات انجمن مزبور آنست که اگر عامد در این امر میبود و در صورت مجلس فقط بذکر آراء دونفر نماینده اکتفا میگردد از ذکر آراء اشخاص دیگر صرف نظر مینمود و ذکر کلیه اسامی اشخاصیکه رأی داشته اند در صورت مجلس انتخابات خود دلیل سادگی امر است طریق دوم آن است که چون انتخابات جمعی بوده فقط میبایست این دونفر در هر ورقه رأی نوشته شود ممکن است بعضی رأی دهندگان بیشتر از دو اسم روی ورقه رأی نوشته اند چنانچه مکرراً این امر مشاهده شده و انجمن میبایست مطابق معمول در اینگونه موارد از صدور ورقه رأی شروع کرده و فقط بدو اسم اکتفا و بقیه را کان لم یکن بیندازد در اینجا انجمن غفلت یا سهو نموده و تمام اسامی را خوانده و آنها را در دفتر ثبت نموده است پس از بیان دو طریق مزبور را همینکه بنظر شعبه میرسد آنست که بر فرض اینکه تمام آراء زائد باسم آقایان ناظم العلماء و شیخ الاسلام بوده باشد هر گاه آنها را از مقدار آراء فعلی هر يك از آقایان مزبور کسر نمائیم باز مشارالیها حائز اکثریت میباشد و سکت با انتخابات ایشان وارد نمآید و غفلت انجمن هم بدرجه نیست که موجب بطلان انتخابات شود.

طریق سیم که بنظر شعبه رسیده آنست که شاید در تعیین مقدار تعرفه در صورت مجلس انتخابات اشتباهی شده باشد بنابراین بتوسط مقام ریاست از وزارت داخله تقاضا نموده که حکومت ملایر اعضای انجمن مرکزی را جمع نموده و انجمن را تشکیل دهد ثالثاً بدفاتر مراجعه نموده و صورتی مشعر بر تعیین عده تعرفه و آراء واصله و غیره تهیه و ارسال دارند چندی بعد تلگرافی از انجمن مرکزی بوزارت داخله مخابره که سوادش در دوسیه ضابطه است بشعبه رسید مشعر بر اینکه هزار ورقه تعرفه به تویسرکان فرستاده شده و اگر در صورت مجلس قید شده بواسطه غفلت بوده است بعد از رسیدن این تلگراف موضوع آراء زائد بکلی حل و دیگر اشکالی باقی نماند.

اما در خصوص شکایات فقط شکایاتی از طبقات مختلفه نیاوند پس از خاتمه انتخابات بوزارت داخله و مجلس شورای ملی رسیده مبنی بر اینکه چون موقع انتخابات نیاوند مصادف با تهاجم الوار و بروز مرض مسری شده و نتوانسته اند در انتخابات شرکت نمایند لهذا از انتخابات راضی نیستند و در مقابل رضایتیهائی که باز از طبقات مختلفه نیاوند رسیده مبنی بر اینکه اگر چه بواسطه منازعه الوار و خوف و وحشت از هجوم آنها نتوانسته اند در انتخابات شرکت نمایند ولی با وجود این از انتخابات ولایات ثلاث رضی و نمایندگان فعلی را نماینده خود میدانند.

شعبه دویم پس از ملاحظه اینکه فقط حوادث غیر منتظره اهالی نیاوند را از شرکت در انتخابات مانع گردیده و از طرف انجمن مرکزی و حکومت هم این امر

تصدیق شده انتخابات ولایات ثلاث را موافق قانون دانسته و صحت انتخاب آقایان ناظم العلماء ملایری و شیخ الاسلام ملایری را تصدیق مینمایند.

رئیس - اگر مخالف نباشد اول رأی میگیریم بنمایند گی آقای ناظم العلماء مخالفی نیست؟
حاج شیخ اسدالله - بنده با کلیه انتخابات ملایر مخالفم.

رئیس - پس موکول بجلسه بعد میشود. لازم است بشعبات یادآوری کنم که تقریباً شانزده هفدهالی بیست فقره اعتبار نامه در شعبات مانده است از قبیل اصفهان کردستان بختیاری ساری بارفروش شیراز لاری بوشهر دماوند وغیره چون صورت های مجلس و تمام نوشتجاتی که برای این اعتبارنامه ها لازم بود در شعبه حاضر است نمیدانم علت اینکه تأخیر شده چیست خوب است شعبات در ظرف امروز و فردا منعقد شود و بعد اعتبار نامه ها را رسیدگی نمایند که بیش از این تأخیر نشود.

سر دار معظم - شعبه پنجم فقط دوسیه انتخابات یزد را دارد که باید راپورت عرض کند چون اسناد لازمه آنها تکمیل نبود، لذا برگردانیم به هیئت رئیسه که دوسیه را تکمیل کرده و برگردانند و تا حال دوسیه شعبه نرسیده.

رئیس - باین جهت یزد را اسم بردم چونکه میدانستم که دوسیه هنوز بشعبه نیامده.

سر دار معظم - علاوه بر این تصور میکنم با اینکه سه ربع از اعتبارنامه ها تصویب شد جلسه بعد باید هیئت رئیسه دائمی را تعیین کرد.

رئیس - این مسئله مانع از آن نمیشود که سایر اعتبار نامه ها بماند زیرا بعضی آقایان و کلاکه در ولایات هستند منتظرند که اعتبارنامه شان گذشته و بیایند خوب است زود اقدام جدی بشود که بقیه اعتبار نامه ها تمام بشود آقای مستشار السلطنه هم مطلبی داشتند باید اظهار کنند.

مستشار السلطنه - بنده مصمم بودم در اولین وقت و دفعه که موفق شوم پشت تریبون بیایم از عواملی که در تسریع افتتاح مجلس شورای ملی قیام و اقدام نموده اند تشکر نمایم این تشکر بنده قدری پیش افتاد برای اینکه باید بایک تذکری توأم شده و آن تذکره راجع بتزئید اجرتی است که برای پست تصویب کرده اند تصدیق میفرمائید با بودن مجلس شورای ملی و دائر بودن اداراتش این مسئله مناسب نیست در ظرف همین برج اسد برای زیاد کردن اجرت پست مقداری تصویب شده است البته بنده باتزئید عوائد دولت هیچ مخالف نیستم مخصوصاً دریک همچو موقعی که مخارج دولت از عوایدش بیشتر است موافقم لیکن عوایدی را که باقتصاد ایران و روابط تجارته اهالی صدمه بزند آن عواید را بنده مخالفم و عجلالتا چون مورد سؤال نیست که بموجب ماده ۵۴ و ۵۵ و ۵۶ سؤال نمایم تفصیل را بیش از این بيموقع میدانم و مجلس شورای ملی را متذکر داشتم که بهیئت وزراء خصوصاً بوزارت پست و تلگراف گوشزد نماید که در موقعیکه در مملکت ایران صدمات جنگ های اخیر و جنگ بین المللی بیش از پیش است لازم است بیشتر در روابط

تجارتی مملکت و روابط اهالی مرکز و ولایات با یکدیگر بیش از این دقت کرده و سهولت و وسائل ارتباطیه را فراهم آورند خاصه جرائد و کتب و نوشتجات که در ایران منتشر می شوند باید سهولت و ارزانی قیمت گرایه بیشتر و زیاده تر ترویج شود و تکلیف شود که اقدام سریع دولت را بزودی بعرض مجلس شورای ملی برسانند و این عواید را از امروز البته بزرگ دارند تا اینکه مجلس شورای ملی نظریات خودش را معین نماید

رئیس - شاید دولت قصد داشته است این مسئله را به مجلس بفرستد از طرفی تصور کرده است که اعتبار نامه ها هنوز رسیدگی نشده و مجلس هنوز رسمیت پیدا نکرده و از طرفی دیگر شاید این کار به نظرشان فوریت داشته است اقدام بر این امر شده است همینطور گفته شد بهیئت دولت تذکر داده خواهد شد که این قبیل مسائل راجع به مجلس است

رئیس - آقای آسید یعقوب (اجازه نطق)
آقا سید یعقوب - در این موضوع بنده نمی خواستم وارد بشوم ولی چون آقای مستشار السلطنه وارد شدند بنده هم راجع به (مؤلیز) و صدماتی که بر اجزاء پست خانه زده است بشرح مفصلی عرس می کنم.

رئیس - راجع بچه مسئله میخواستید بفرمائید.
آقا سید یعقوب - در مسئله پستخانه است میفرمائید بعد عرض می کنم.

رئیس - بلی عجلالتا خارج از موضوع است آقای حاج آقا (اجازه نطق) حاج آقا - بنده يك سئوالی داشتم اینکه فرمودید چون آن مطالب فوری بوده است و دولت اقدام کرده است این را بنده برخلاف قانون می دانم این مطالب راجع به مجلس شورای ملی است.

رئیس - عرض نکردم فوری بوده است گفتم شاید در نظر آنها فوریت داشته است جلسه آینده روز پنجشنبه است و دستور جلسه تعیین هیئت رئیسه دائمی خواهد بود در صورتیکه عده کافی باشد، مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد

جلسه ۱۵

صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه سیزدهم ذیحجه الحرام ۱۳۲۹ مطابق ۲۴ اسد ۱۳۰۰

مجلس یکساعت و نیم قبل از ظهر در تحت ریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید.

(آقای مستشار السلطنه صورت مجلس یوم ۳ شنبه یازدهم را قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس مخالفی نیست
آقا سید یعقوب - در صورت مجلس نوشته شده است که مستشار السلطنه راجع باز دادیاقیمت پست اظهار فرمودند بعد از مذاکرات ایشان بنده هم در مقام صحبت اجمالاً نسبت به اوضاع حالیه اداره پست اشاره کردم که فرمودید خارج از موضوع است بعد صحبت میشود و حالا ملاحظه میشود که در صورت مجلس اشاره باین مطلب نشده

رئیس - چون خارج از موضوع بود در صورت مجلس قید نشده است. دیگر مخالفی نیست (گفته شد خیر) • صورت مجلس تصویب شد •

دستور امروز تعیین هیئت رئیسه دائمی بود اگر آقایان موافق باشند دوسه فقره راپورت که در جلسه قبل قرائت شد و مخالف داشت راجع به آنها رای گرفته شود که پس از تنفس به تعیین هیئت رئیسه دائمی شروع گردد

محمد هاشم میرزا - بنده تصور میکنم تشکیل هیئت رئیسه دائمی بعد از گذشتن سه ربع از اعتبارنامه ها حتمی است و باید مقدم باشد
رئیس - خیر، ماده هفتم نظامنامه داخلی مجلس میگوید بعد از آنکه صحت اعتبار نامه های سه ربع از نمایندگان حاضر تصویب شد میتوان به انتخاب هیئت رئیسه دائمی اقدام نمود (گفتند صحیح است) . راپورت راجع به آقای وقارالملک طبع و توزیع شده . آقای محمد هاشم میرزا مخالف بودند .

محمد هاشم میرزا اساس مخالفت بنده با آقای وقارالملک ازدو جهت بود یکی اینکه عقیده دارم در مواقعی که برای مملکت یعنی برای اصول مشروطیت خطراتی پیش بیاید (چنانچه در موقع بمباردمان مجلس واقع شده) باید ایالات ولایات و حکام و عمال نقاط مختلفه تماما برای تنبیه دولت غاصبت و مخالفت قیام کنند چنانکه در آن موقع از آذربایجان و گیلان و خراسان و اصفهان و بالاخره قزوین و سایر ولایات و ایالات برضد حکومت وقت قیام نموده و دوباره آزادی را بحالت اولیه اعاده دادند نسبت به دوره کودتای چند ماه قبل هم بهمین عقیده بودم که باید حکام و ولادت همان سابقه را بطرق مختلفه تعقیب نمایند یا از قبیل آقای قوام السلطنه که درصدد اقدام جدی بودند و یا اگر نتوانستند موجبات این قسمت را فراهم بیاورند و مثل آقای مصدق السلطنه صلاح را در کناره گیری دیده استعفا دادند گوی نیک نامی را بر بایند و یا اگر محظوری داشته باشند مثل آقای مخبر السلطنه که تصور کنند اگر در چنین موقعی مخالفت کنند برای مملکت مخاطره دارد البته باید بحفظ نفوذ و حدود مملکت کوشیده و مخاطرات را رفع نماید غیر از این مواقع سایر حکام که حکومت خود را ادامه داده اند بعقیده من با دولت وقت موافقت نموده اند من جمله آقای وقار الملک که آنوقت حاکم عربستان بوده اند ولی چون نوشتجاتی از آقای سردار اشجع و مصمصام السلطنه و یکی از علمای مجلس و بعضی دیگر از آقایان دیده ام که فعلا در نزد بنده است دلالت میکند بر اینکه ایشان هم درصدد مخالفت بوده و مشغول یک سلسله مذاکره با بعضی از خوانین بختیاری بوده اند ولی بواسطه دوری از مرکز اطلاعات مرکزی کاملا بایشان نرسیده و به جهت محظوراتی که در میان بوده تلگرافات نیز کاملا محل اطمینان نبوده منتظر نوشتجات دوستانشان بوده اند . حاصل اینکه همینقدر که غاصب زمامدار امور را درک کردند درصدد مخالفت بوده اند و بنا بر این نوشتجات از این حیث مخالفتی با ایشان ندارم و جهت دیگر مخالفت بنده با آقای وقارالملک قسمت های سیاسی بوده که بایشان نسبت میدادند و چون نوشتجاتی خدمت آقای منتصر الملک نماینده عربستان

موجود است که بنده را متقاعد نمود باینجهت برای اینکه وقت مجلس را تضییع نکرده باشم خاطر نمایندگان محترم را به آن نوشتجات معطوف نموده و به رای اکثریت واگذار میکنم .

رئیس - دیگر مخالفی نیست ؟ (اظهار نشد)
رای میگیریم به نمایندگی آقای وقارالملک آقایانی که نمایندگی ایشان را تصویب می کنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - راپورت راجع به آقایان ناظم العلماء و شیخ الاسلام قرائت شد، مخالفی نیست . آقای حاج شیخ اسدالله مخالفید ؟

حاج شیخ اسدالله - بلی ؛ اگر چه یک قسمت از اشکالاتی که در این انتخابات بنظر بنده رسیده در جلسه قبل نسبت به انتخابات سمنان عرض کردم ولی اکثریت مجلس متاسفانه رای بصحت نمایندگی منتخب سمنان داد ولی چون بنده با آن اساس و نظریه موافق نیستم راجع به این انتخاب نیز تاسفی که دارم از اینست که نسبت به یک سید محترم (نماینده ملایر بعضی اظهارات نمایم) لکن بموجب قسمی که در دوره های پیش خورده و در این دوره هم پس از رسمیت مجلس و تعیین هیئت رئیسه خواهم خورد که خیانت نمایم و امیدوارم خیانتی هم نکرده باشم مجبورم نظریات خود را پیشنهاد نمایم اگر آقایان دقت فرمایند تصدیق خواهند کرد که این انتخابات بهیچوجه از روی صحت نبود زیرا که ملایر محلی است که دو حوزة جزو برای آن معین شده یکی تویسرکان دیگری نهاوند که از حیث جمعیت و شهرت و موقعیت گمان نمی کنم از ملایر کمتر باشد و شاید جمعیتش هم زیادتیر و انجمن مرکزی در نهاوند هم ابدًا حوزة جزو تشکیل نداده و در موقعیکه اهالی نهاوند بواسطه گرفتاری امراض مسریه و تهاجم الوار مجبور بفرار بوده اند یک نفر از ملایر بنهاوند فرستادند که اهالی را برای دادن رأی به ملایر دعوت نماید . اهالی نهاوند اظهار داشته اند که با وضعیت فعلی چگونه ممکن است که بتوانیم برای دادن رأی چندین فرسخ طی نموده - بملایر بیاییم این اظهارات اهالی نهاوندرا انجمن مرکزی ملایر ابدًا محل توجه قرار نداده و انجمن نظار جزو هم برای آنها تشکیل نداده و بمجرد اینکه انتخابات ملایر خاتمه یافته اعلان کرده است که اهالی نهاوند از حق انتخاب محروم شده اند یعنی حق انتخاب کردن ندارند . اشکال دیگر آنکه بنده نمیدانم شعبه چه نظر اتخاذ کرده است و به این راپورت هرچه دقت کردم مقصود شعبه را نفهمیدم در راپورت می نویسد که نتیجه آراء تویسرکان و ملایر در این دو محل سه هزار و نهصد و کسری بوده یعنی تعرفه که به این دو محل داده شده سه هزار و نهصد و کسری بوده و سه هزار و هشتصد و کسری رای داده شده پس از آن در راپورت نوشته شده است آراء را که جمع کرده اند هزار و نهصد رای زیاد آمده که مجموعاً پنجهزار رای متجاوز می شود . خوب سه هزار و نهصد تعرفه داده شده آنوقت پنجهزار و کسری رای از کجا در آمده ؟ این انتخاب چه صورت دارد ؟ بعد برای اینکه شعبه خودش را متقاعد بکند می نویسد تلگراف کردیم به محل و تحقیق کردیم که این اختلاف از کجا بروز کرده و این هزار و نهصد رای

زیادی از چه چیز است که در این جا ملاحظه میشود انجمن جواب داده که ما هزار تعرفه برای تویسرکان فرستادیم و دیگر هیچ اشکالی باقی نمی ماند آیا این جواب منطقی است ؟ خود شعبه می نویسد که شعبه هزار و نهصد و کسری تعرفه به ملایر و تویسرکان داده و از این سه هزار و نهصد و کسری تعرفه سه هزار و هشتصد و خرده رای داده شده و مجموع آراء را که حساب کرده اند هزار و نهصد رای زیاد آمده که ای بصورت تعرفه که بتویسرکان فرستاده شده این هزار و نهصد رای را که زیاد آمده چطور از میان می برد . این مسئله را مخبر شعبه باید توضیح بدهند برای این که معلوم نیست چگونه رای گرفته شده و جریان انتخاب چطور بوده و اساس این انتخابات چه شکل بوده شعبه چگونه خودش را قانع کرده معلوم نیست . بهر حال این نظریه بنده است و گمان میکنم که اگر شعبه بیشتر از این دقت می کرد و دفاتر را از تویسرکان می خواست مطلب واضح تر میشد آن وقت از روی بصیرت راپورت می داد و بنده هم دیگر نمی توانستم ابراز بکنم به یک راپورتیکه خود شعبه داده است البته آقای مخبر شعبه تصدیق دارند که بنده نمی توانم با این راپورت و این تلگراف که حکومت و انجمن مخبره کرده اند متقاعد بشوم و هزار و نهصد رای زیادی را مطابق قانون بدانم

تدوین - باوجود اینکه آقای مخالف محترم مدرك اعتراضات خودشان را راپورت قرار داده اند متاسفانه بیانات آقای مخالف بعقیده بنده چندان دارای منطق و دلیل نبوده و بیشتر يك تشعشعی داشت که کاشف از يك احساساتی تصور می شد . اولاً میفرمایند انجمن مرکزی ملایر نهاوندرا از حق انتخاب محروم کرده است بواسطه اینکه در موقعیکه آنها مبتلا به امراض مسریه بوده اند الوار بخيال تهاجم که آنجا بوده اند انتخابات شروع شده و فقط یک نفر آدم بآنجا فرستاده اند اینطور نیست موافق دوسه انتخابات و صورت مجلس آنجا انجمن مرکزی در ملایر تشکیل شده چون در جدول انتخابات ۳ نقطه معین کرده است که باید انجمن جزو کل در آنجا تشکیل شود در ملایر تویسرکان و نهاوند انجمن نظارت مرکزی در دولت آباد که حاکم نشین بوده در یازدهم ذیقعد تشکیل شده اعلان انتخابات را در آن حدود منتشر کرده و یک انجمن جزو هم فرستاده است به تویسرکان که در آنجا این اوراق منتشر بشو و مطابق مقررات قانون انتخابات بعمل آید در این بین نظریه اطلاعاتی که بملایر رسیده همانطور که در راپورت تصریح شده است در آن موقع تهاجم الوار بآنجا پیش بینی شده بود و ممکن بود تهاجم الوار با انتخابات حوزة نهاوند مصادف شود و اشکالاتی تولید شود یک نفر بتصویب حکومت که شاهزاده محمد حسین میرزا نامی بوده است و در صورت مجلس نیز قید شده است از طرف حکومت و انجمن میروند در آنجا و يك مقدار زیادی اعلان در معابر آنجا بدیوارها الصاق مینمایند (این قسمت را خود متشکبان نهاوند هم تصدیق مینمایند مخصوصاً در يك ورقه شکایتی که رسیده است قید کرده اند که اعلاناتی از طرف انجمن برای ولایات ثلاث فرستاده شده و بدیوارها الصاق نمودند در صورتیکه معابر خالی از سکنه بود از طرف انجمن بآنها اطلاع داده

شده است که بیايند در دولت آباد در انتخابات شرکت کنند زیرا انجمن نمی توانسته است انتخابات را برای اینکه این پیش آمد برای نهایند معتدل بوده یا واقعه توفیق کند و هیچ دلیلی هم از خارج نمی توانیم اقامه کنیم که انجمن آنها را مجرم کرده انتخابات ولایات ثلاث با این قضایا متصادف کرده در همان وقت حکم از طرف وزارت داخله بآنجا صادر شده که انجمن را تشکیل و انتخابات آنجا را شروع خانه دهید انجمن بوظایف خودش رفتار کرده است در آنوقت یک کمیته در نهایند تشکیل شده بود برای پیشرفت اتحادیه الوار برای مقاصد مخصوص یک نفر از تهران در آنجا بود و حمایت هائی که در آنجا بآنها میشد او هم یک کمک هائی میکرد که تصور میکنم بعضی از آقایان هم بدانند علی حال برای اینکه موافق حکم دولت یعنی وزارت داخله انتخابات آنجا خانه بیاید اهالی نهایند هم از شرکت در انتخابات حتی المقدور مجرم نمانند اعلانی می فرستند اما اینکه میگویند راه خیلی دوری دارد بنده نمیدانم مقصودشان از این راه دور چیست ملایر به نهایند چقدر راه دارد موافق اطلاعاتی که بنده دارم اقصی آن راههای پنج شش فرسخ است یک راه دیگر دارد که هفت فرسخ است خود شیخ الاسلام میگوید یک راه دیگری هم دارد گویا هشت فرسخ فاصله است بنابراین این مقدار راه را نیست که بشود گفت دوری راه یک دلیلی است برای اینکه انتخابات را از جریان قانونی خارج نماید و بعلاوه یک ماده از قانون انتخابات اختیار میدهد بانجمن نظارت مرکزی در خصوص تعیین انجمن های جزء اگر بگویند که جدول انتخابات سه حوزه را قید کرده است و نمی شود با این ترتیب مخالفت کرد بنده عرض میکنم اینطور نیست برای اینکه این پیش بینی که در جدول انتخابات شده برای تسهیل امر انتخابات بوده و قانون انتخابات به انجمن نظارت مرکزی حق داده است که در هر جا لازم بداند انجمن جزء را تشکیل دهد و در هر جا لازم نداند تشکیل ندهد این ماده قانون بجای خود باقی است و شامل همه جا میشود پس بر فرض اینکه هیچ احتمالات خارجی هم نباشد ممکن است بحکم این ماده قانون انجمن نظارت مرکزی با تصویب حکومت اینطور صلاح دانسته باشد که اهالی نهایند بیايند در ملایر شرکت کنند و نمی توانید بگوئید چون در جدول انتخابات نهایند ذکر شده پس مخالف است برای اینکه جدول انتخابات برای تسهیل امر این قرار را گذارده است قسمت دوم راجع باظهاراتی که کردند و یک حسابی هم کردند که بنده هم حقیقتاً نفهمیدم فرمودند ۱۹۰۰ رأی زیادی است البته باید آقای حاج شیخ اسدالله تصدیق کند این مسئله که در راپورت نوشته شده برای این بوده است که شعبه میخواست بگوید ما کاملاً دقت و رسیدگی کردیم ولی همانطور که شعبه باید حقوق عمومی رأی دهندگان را حفظ کند البته باید حقوق یک نماینده را هم محترم بشمارد و بدون سب نمیتوان یک نفر نماینده را که در جریان انتخاب او هیچ اشکالی نیست رد نمود البته باید شعبه دقت های خودش را بکند بنا بر این حسابش را برای آقای حاج شیخ اسدالله عرض

میکم در صورت مجلس انتخابات می نویسد در تمام حوزهها (البته دو حوزه بیشتر نبوده است یکی حوزه تویسرکان و دیگری حوزه ملایر چون در نهایند انتخابات واقع نشد) ۳۹۱۴ ورقه تعرفه داده شده از این مقدار تعرفه که داده شده ۱۱۰ ورقه برگشته ۱۱۰ ورقه که از ۳۹۱۴ ورقه کم کنیم ۳۸۰۴ ورقه باقی میماند نه آن مقدار رأی که جناب عالی فرمودید و چون انتخابات آنجا جمعی بود هر ورقه شامل دورای میشود پس ما این عدد را مضاعف میکنیم یعنی ضرب در ۲ می کنیم ۳۸۰۴ را دو برابر کنیم ۷۶۰۸ رأی فردی حاصل میشود بر فرض اینکه در هر ورقه دورای نوشته شده باشد و حال آنکه ممکن است ورقه سفید داشته باشد پس مجموع آرائی که بنا بر این فرض عاید میشود ۷۶۰۸ رأی باید باشد از این مقدار ۳۶۶۴ رأی شامل حال ناظم العلماء میشود بعد از ایشان ۳۱۰۲ رأی شامل حال آقای شیخ الاسلام میشود این راهم که با هم جمع کنیم تقریباً ۷۰۰۰ رأی می شود در صورت مجلس انتخابات غیر از این دو نفر اسامی دیگری نداشت مثلاً شخصی که در مرحله سوم است که دارای رأی هستند تا میرسد بکسی که یک رأی دارد اسامی تمام آنها قید شده حالا وقتی که این آراء جزء را روی هم کلا با آراء این دو نفر نماینده جمع کنیم و آن آراء اولی را که خود مان حساب کرده بودیم از این مقدار کم میکنیم می بینیم ۱۹۵۰ رأی زیاد میماند سه مرتبه هم حساب شده که هیچ اختلافی نباشد حالا ما باید ببینیم صرف اینکه این عدد زیاد آمده بدون مدرک و دلیلی که صلاحیت انجمن مرکزی ما اعتماد او را سلب کند آیا باید فوراً ترتیب اثر بدهیم و بگوئیم این انتخابات غلط است (نه) غلط نیست این بود که خواستم برای حل این مقصود حتی الامکان یک راه قانونی پیدا کنیم سه طریق را در نظر گرفتیم طریق اول که طریق قانونی است این است که در هر جا که آراء در صندوق زیاد باشد باید بشمرند و تطبیق بکنند با آن مقدار تعرفه که داده شده و اگر یک مقدار رأی زیاد آمد باید آن آراء زیادی را از مجموع بردارند البته این مطلب تصدیق می کنند که مقدار هر چه باشد باید بردارند پنج تا سه باید بردارند یا نود تا باشد باید بردارند هر چه باطلد باید بردارند قانون در این جا بطور کلی میگوید مقدار که زیاد باشد باید برداشت آنهم از مجموع (البته این عدد ۱۹۵۰ در نظر خیلی ممکن است بزرگ بیاید) ولی قانون نمیگوید که اگر خیلی زیاد آمد نباید برداشت میگوید هر چه زیاد آمده باید برداشت مگر مادامی که دلیل خارجی پیدا شود که در این کار اعمال دسیسه شده است و در این جا قرائن هم برای اثبات این امر موجود نیست بلکه برعکس است پس ناچاریم برای اینکه بواقع بر رسم این طرز فرض میکنیم که انجمن بعد از شمردن این آراء ۱۹۵۰ رأی زیاد میآورد و البته چون اوراق بکرائی نبوده میبایستی نصف شود و نصف این اوراق باید برداشته شود چون این اوراق مشترك است بین آقای شیخ الاسلام و ناظم العلماء و دیگران و بطور حتم نمی توانیم بگوئیم فقط راجع به آراء ایشان است مع هذا برای اینکه

را داده است و این هم مدارك شبهه است معذالك آقایان هر طور صلاح میدانند رفتار نمایند . رئیس - آقای حاج آقا مسخا مخالف راپورت هستند ؟ حاج آقا - خیر بنده مخالف نیستم رئیس - آقای آسید یعقوب (اجازه) آسید یعقوب - بنده موافقم رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه) حاج شیخ اسدالله - بنده نمی خواستم دیگر در این زمینه حرفی بزنم ولی فرمایشات آقای تدین که نسبت به بنده قدری خارج از نزاکت بود مرا مجبور کرد که دفاع بکنم (تدین خارج از نزاکت نبود) و آن این است که بنده نظریاتم از روی هیچ احساساتی نیست این مسئله را تکذیب میکنم بنده کمال ارادت را به آقایان نمایندگان ملا برادر دارم آنها مردمان صالحی میدانم به این نظر این فرمایش آقای تدین را جدا تکذیب می کنم و می گویم از روی هیچ احساسات شخصی نبوده فقط از روی جریان انتخابی بوده و توقع دارم پس از این در ضمن فرمایشاتشان نسبت بسایر نمایندگان اینطور نفرمایند حال وارد میشوم در جریان انتخابات - آقا میفرمایند قانون حق داده است که انجمن نظار هر جا میخواهد انجمن جزء تعیین نکنند ... (تدین - تعیین بکنند) حاج شیخ اسدالله - اجازه میفرمائید مطلب خود را تمام کنم بنده عرض کردم انجمن جزء در نهایند تشکیل نشده شما میفرمائید انجمن نظار حق دارد بلی شما فرمودید و بنده میگویم حق ندارد و باید آراء ملت محفوظ شود انجمن مرکزی باید در محلهائی که در قانون ذکر شده تشکیل انجمن جزء بدهد و اگر تعیین نکرد باید از روی دلایل و اسنادی باشد انجمن مرکزی حق ندارد حقوق ملت را ضایع کند این است که قانون انتخابات وقتی که انجمن مرکزی حق میدهد که انجمن جزء تشکیل کند نسبت بنقاطی است که در جدول قانون انتخابات ذکر نشده در اینصورت اهالی حق شکایت دارند .. برای چه ؟ برای اینکه فرضاً اگر انجمن مرکزی قصور و تقصیری کرده باشد و حقوق ملت را ضایع کرده باشد مجلس باید آن نظریات را رد کرده و رای بتجدید یا تکمیل آن انتخاب بدهد . چون این فرمایشات آقای تدین يك سابقه میشود که شاید در مجلس بماند لذا بنده تکذیب کرده و این حق را نمیتوانم به انجمن مرکزی بدهم که حق يك جمعی را ضایع کند و انجمن جزء در هر جا که میل ندارد تعیین نکند خیر . میگویم انجمن نظارت مرکزی این حق را ندارد و باید در تمام نقاطی که در جدول قانون انتخابات معین شده است انجمن مرکزی تشکیل بدهد و اگر نداد باید دلالتش را بگوید نه این است که بگوید من صلاح ندانم تشکیل ندادم ... حالا وارد میشوم در فرمایشات دیگرشان میفرمایند از ملایر یک نفر نماینده بنهائند فرستاده شده است در حالیکه نهایند تخلیه شد و خالی از سکنه بوده و اعلان را بدر و دیوار الصاق کرده اند بنده تعجب میکنم ؟ برای چه اعلان را بدر و دیوار الصاق کرده اند ؟! برای اینکه (در آنجا) درو دیوار بیایند رای بدهند و یا اینکه تصدیق میکنند که نهایند خالی از سکنه بوده و فرمایش خودشان در این شهر یا قصبه خالی از سکنه

ندانسته بواسطه يك پیش آمد هائیکه تصور میکردم شاید موفق به اینکار نشود و در ضمن برای اینکه اهالی نهایند هم شرکت کنند نماینده بآنجا فرستاده و اهالی رادعوت کرده میفرمایند بنده گفته ام بدیوارهای خالی از سکنه اعلان کرده اند بنده عرض کردم که متظلمین و متشکیان اینخرف را گفته اند و این را هم که عرض کردم برای اثبات این قضیه بوده که در آن موقع نهایندی ها بواسطه دو پیش آمد بعضی فرار کرده و برخی نیز دچار وحشت و اضطراب بوده اند یکی بواسطه پیش آمد داخلی که عبارت بوده است از یک مرض مسری که بعقیده خود نهایندیها و بابو و دیگر بواسطه زدو خورد های خارج نهایند که بین نظر علیخان و مهر علیخان واقع شده بود این دو مسئله موجب شده است آنها یکقدر قدرت داشته اند فرار اختیار کرده و آنها یکقدر توانائی نداشته اند از این قضایا متوحش بوده و در نتیجه نتوانسته اند شرکت در انتخابات کنند اما اینکه میفرمایند انجمن در اینجا عمداً خطا کرده و حق نهایندی ها را از بین برده است و تضییع کرده بنده انجمن را بیفرض می دانم و نمیتوانم بدون دلیل قطعی نسبت این قضایا را بیک انجمنی بدهم آن هم بانجمنی که طرف امتداد حکومت بوده و موافق با قانون تشکیل شده است مادامیکه يك دلیل قطعی بر خلاف صلاحیت انجمن مرکزی بدست نیاید و مادامیکه دلیل قطعی اقامه نشود بر اینکه انجمن اعمال غرض کرده و عمداً با فراهم بودن مقتضیات نهایندی را از حقتشان محروم کرده است بنده نمی توانم این نسبت ها را بآنها بدهم در کجای قانون و در کدام محکمه می شود يك جماعتی را مجروح کرده و بدون يك دلیل قطعی نسبت خطای عمدی بآنها داد انجمن بحکم قانون از معتمدین محل تشکیل و مادامیکه ادله بر نفی صلاحیتش اقامه نشده و خلاف امانت از او مشاهده نگشته بصلاحت خود باقی است بله ؟ بنده تاسف دارم که سکنه قصبه نهایند متأسفانه در چند دوره انتخاب از این حق محروم مانده اند این تاسف را دارم ولی در این دوره اخیر موافق بیاناتیکه خود متشکیان میکنند و از طرف انجمن نظار هم اظهار فقط دو حادثه داخلی و خارجی بوده و ابداً مربوط بانجمن نیست بنا بر این عرض میکنم بدون يك دلالت و فلسفه های قطعی نمیتوان انجمن را مجروح کرد ضمناً يك جمله هائی هم فرمودند که بنده تکذیب می کنم . رئیس - مجلس مذاکرات را کافی می داند ؟ (گفتند کافی است) رای میگیریم بنمایندگی آقای ناظم العلماء آقایانیکه نمایندگان ایشان را تصویب می کند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) رئیس - تصویب شد رای میگیریم بنمایندگی آقای حاج شیخ الاسلام آقایانیکه نمایندگان ایشان را تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

اعلان بدیوار چسبانیده اند که (آقای دیوار بیا رای بده) دیوار کجا میتواند رای بدهد ؟ این است که بنده عرض میکنم انجمن نظارت مرکزی حق نهایندی را تضییع کرده و به این شدت نمی خواستم عرض کنم حقوق نهایندی را باطل کرده و آنان را محروم از حق انتخاب نموده است و مدتی را که برای اخذ اوراق تعرفه معین کرده است مقارن با اوقاتی بوده که اصلاً اهالی در شهر نبوده بلکه فراری و متواری بوده اند خودشان تصدیق میکنند که الوار به آنجا تهاجم کرده و ناخوشی مسری در آنجا شدت داشته و شهر تخلیه شده بوده است و راجع به آراء هم تصدیق میفرمایند سه مرتبه حساب کردیم ۱۹۵۰ رأی زیاد آمده است و خیلی تشکر میکنم از اینکه حسابشان صحیح بوده دیگر اینکه میفرمایند این ۱۹۵۰ رأی که زیاد آمده ممکن است انجمن نظار در صورت مجلس عده تعرفه را اشتباه نوشته باشند اگر این احتمال را میدهند پس خوب است احتمال بدهند که انجمن نظار در صورت مجلس اسم آقایان را هم اشتباه نوشته باشند مثلاً ممکن است بگویند شیخ حسینعلی انتخاب شده از کجا میگویند که صدر الاسلام یا ناظم العلماء انتخاب شده اند این صورت مجلس است که نوشته و فرستاده اند ما باید از روی این صورت مجلس اظهار عقیده کنیم اگر این احتمالی را که ایشان میفرمایند بدهیم چطور ممکن است احتمال بصحت چنین انتخاباتی را بدهیم دیگر اینکه میفرمایند باید در اوراقی که داده اند اسم دو نفر نماینده را که نوشته باشند و احتمال دارد زیادتر از دو نفر نوشته شده باشند و انجمن نظار نفهمیده باشند و آراء آنها را باطل نکرده باشد و در صورت مجلس هم ذکر آنها را نکرده است .. اگر انجمن نظار اینقدر بی اطلاع و بی مشرع بوده چطور بچنین انجمن نظاری میتوانیم اطمینان داشته باشیم انجمن که اطلاع از قانون نداشته باشد و آرائی را که باید باطل شود باطل نکرده باشد و نوشته باشد آنوقت بنده چطور این عمل آنها را صحیح بدانم و به این انجمن نظار مطمئن بشوم و رای بصحت این انتخاب بدهم این است که بنده این انتخاب را صحیح نمیدانم و باید تجدید بشود تا آنکه نماینده حقیقی ملت معلوم شود . تدین - بنده مجبور هستم در جواب آقای حاج شیخ اسد الله مختصر عرضی کنم يك چیز هائی را میفرمایند که بنده تصدیق کنم (و بنده هم در مقابل عرض میکنم که تکذیب میکنم) بنده عرض کردم فرمایشات شما از روی احساسات است نه مقصود این بود عرض شخصی دارم شما چرا اینطور تعبیر میفرمائید؟ خوب است بدواً توضیح بخواهید و اگر عقیده بنده بر سر کار معلوم نشد آنوقت حق اعتراض دارید بنده مقصودم این بود که رعایت نزاکت را کرده باشم و نخواستم بگویم فرمایشات شما از روی منطق و دلیل نبود حالا این احساسات را هر چه میخواهید تعبیر کنید؟ بنده عرض کردم مطابق قانون انجمن نظارت مرکزی حق دارد که در هر جا صلاح بداند انجمن جزء تشکیل دهد شما چرا مفهوم مخالفش را گرفتید (در هر جا که صلاح نداند میتواند تشکیل ندهد) بنده ماده قانون را دو مرتبه تکرار کرده و عرض کردم ماده قانون میگوید انجمن نظارت مرکزی حق دارد در هر جائی که بخواهد انجمن جزء دائر کند و در اینجا صلاح

مخالف بودند .

عمادالسلطنه - مخالفت بنده با اعتبار نامه آقای زنجانی از حیث جریان انتخابات و از حیث صلاحیت ایشان نبود بلکه خدمات ایشان را در مشروطه و معارف بنده خوب میدانم و عقیده‌ام این است که همیشه از طرف مجلس شورای ملی باید خدماتشان قدردانی بشود لکن از حیث سن ایشان البته شاید بعضی‌ها مسبوق باشند مذاکره‌ای جریان دارد و برای بنده هم اسباب شبهه شده بود این است که مخالفت بنده راجع بتعیین سن ایشان بود والا راجع بیک نماینده محترمی مثل ایشان ابدامخالفت نمی‌کردم باین جهت بعضی تحقیقات از خارج کردم و نمیخواهم طرف را معلوم کنم این است که از خود ایشان سوال میکنم اگر یک ماریکی برای تعیین سن خودشان دارند بفرمایند و البته بعد از این که معلوم شد اول کسیکه صحت نمایندگی ایشان را تصدیق خواهد کرد خود بنده خواهم بود

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - اولاً اهل ولایت بنده بهتر از همه کس از سن من مطلع هستند انجمن نظار سن بنده را معین و تصدیق کرده و باضافه تعرفه وزارت معارف و ورقه هویت در اینجا موجود است و علاوه بر این تاریخ تولدم را نوشته‌ام تولد بنده در ۱۲۷۲ در روز عید قربان بوده و بهمین جهت ابراهیم نام دارم و حالا شصت و هفت سال دارم چطور می‌شود یک مرتبه ده سال اشتباه بکند .

رئیس - دیگر اعتراضی نیست (گفته شد شد خیر) پس رای میگیریم بنمایندگی آقای آقا شیخ ابراهیم زنجانی آقایانیکه نمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد راپورتی است راجع بوکالت آقای اقبال السلطان از کردستان (آقای جلیل‌الملک راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه سوم بدوسیه و صورت مجلس انتخابات سقر و بانه و توابع رسیدگی نموده و راپورت آنرا ذیلاً بعرض میرساند

انجمن مرکزی سقر پس از نشر اعلان از دوم صفر ۱۳۳۹ تا ۱۵ در سقر بتوزیع تعرفه و شانزدهم تا بیست و سوم باخذ آراء پرداخته و در بلوکات بانه و تیلکوه و خور خوره نیز انجمنهای جزء تشکیل داده و در ۲۷ و ۲۸ ربیع‌الاول کلیه آراء ماخوذه را استخراج نموده و انتخاب شاهزاده اقبال السلطان رئیس گمرک کردستان را با اکثریت ۲۸۲۴ از ۶۴۱۴ رای اعلان کرده است و پس از انقضای مدت قانونی و نرسیدن شکایت صورت مجلس و اعتبارنامه مشارالیه رانزد حکمران کردستان فرستاد و حکمران معززی الیه صورت مجلس را بوزارت داخله ارسال و اعتبارنامه را بخود اقبال السلطان سپرده است بنا بر مراتب معروضه چون انتخاب شاهزاده اقبال السلطان نقص قانونی نداشته و در این مدت بهیچوجه شکایتی هم نرسیده است لذا شعبه سوم

صحت نمایندگی ایشانرا از حوزه انتخابیه سقر و بانه و توابع آن تصدیق می‌نماید .

رئیس - نسبت بنمایندگی آقای اقبال السلطان مخالفی هست (اظهاری نشد) پس رای میگیریم آقایانیکه نمایندگی آقای اقبال السلطان را تصویب میکنند قیام نمایند .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد راپورتی است راجع باقای سردار اقبال قرائت میشود . (آقای تدین راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم بدوسیه انتخابات بهبهان و کهکیلویه بدقت رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات در بهبهان در شهر جمادی‌الثانی ۱۳۳۹ موافق قانون تشکیل و در پنج نقطه دیگر از قبیل کوه کیلویه و غیره پنج انجمن جزء دائر ساخته و در تمام نقاط مزبوره موازی ۳۹۴۴ ورقه تعرفه توزیع و از این مقدار موازی ۲۶۵۹ ورقه تعرفه با اوراق رای برگشته و آقای سردار اقبال بختیاری با اکثریت ۱۷۲۲ رای از کل آراء واصله بوکالت دارال شورای ملی انتخاب شده است انجمن مرکزی پس از خاتمه استخراج آراء مدت یک هفته برای وصول و اصغای شکایات منتظر و اصلا شکایتی نرسیده لهذا خاتمه انتخابات را اعلان و اعتبار نامه باسم آقای سردار اقبال صادر نموده است .

شعبه دوم جریان انتخابات بهبهان و کهکیلویه را موافق قانون دانسته و چون در ظرف ماه اول افتتاح مجلس هم شکایاتی نرسیده لهذا صحت انتخاب سردار اقبال بختیاری را از حوزه انتخابیه مزبوره تصدیق مینماید .

رئیس - راجع بوکالت آقای سردار اقبال از بهبهان اعتراضی هست (اظهاری نشد) رای می‌گیریم بنمایندگی آقای سردار اقبال آقایانی نمایندگی ایشان را تصدیق می‌کنند قیام نمایند (اکثر قیام نمودند) تصویب شد (اگر مخالفی نباشد ده دقیقه تنفس داده شود) در این وقت آقایان نمایندگان برای تنفس از مجلس خارج و پس از ده دقیقه جلسه در تحت ریاست آقای مدرس نایب‌رئیس تشکیل گردید .

نایب‌رئیس - باید شروع کرد بانتخاب رئیس دائمی .

فتح‌الدوله - بنده ورقه نداده‌اند

نایب‌رئیس - نظر باینکه اعتبار نامه شما نگذشته است نباید ورقه داده شود .

سردار معظم - فقط کسانی نمیتوانند رای بدهند که بر حسب رای مجلس عقب افتاده باشد آقای فتح‌الدوله حق دارند رای بدهند اما آقای دست‌غیب آقای معتمد السلطنه آقای تنکابنی حق ندارند شرکت بکنند ولی آقای فتح‌الدوله حق دارند

(در این موقع اوراق آراء توزیع و انذ آراء بعمل آمده و آقای مستشار السلطنه شروع بتعداد مهره های تقشیه و اوراق آراء نموده و هر یک شصت و پنج عدد بود)

سردار معظم - سه نفر بقرعه باید تعیین شود و استخراج آراء نمایند .

آقای مستشار السلطنه شروع باستقراع نموده آقای بیان‌الدوله و آقای آقا میرزا هاشم آشتیانی و آقای رکن‌الملک بحکم قرعه تعیین و پس از استخراج آراء ...

آقای موتمن‌الملک به اتفاق ۶۵ رای بیست ریاست دائمی معین شدند (از طرف بعضی نمایندگان تبریک گفته شد)

نایب‌رئیس - چون وقت گذشته است تعیین سایر هیئت رئیسه بماند برای جلسه بعد حالا اگر آقایان صلاح میدانند روزیکشنبه باشد .

سردار معظم - علت تاخیر بیک شنبه چیست آقایانیکه میخواهند تبادل آراء بکنند قبول زحمت بفرمایند و بعوض اینکه وقت مملکت را تاخیر بیندازند وقت خود را تلف بکنند چون بر حسب معمول جلسه باید روز شنبه تشکیل شود آقایانیکه دستجاتی دارند و میخواهند تبادل افکار کنند امروز عصر وفردا را وقت خواهند داشت باینجهت علت تاخیر جلسه را بروزیکشنبه نمیفهمم .

نایب‌رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه نطق)

آقای آقا سید یعقوب - آقای سردار معظم با این فرمایشی که فرمودند تصدیق میفرمایند که چون مسئله تعیین هیئت رئیسه دائمی خیلی قابل اهمیت است و اگر آقایان نمایندگان از روی مشورت و توافق آراء همانطور که موفق بانتخاب رئیس دائمی شدند سایر هیئت رئیسه را نیز معین فرمایند بهتر است و البته مجلس و مملکت امورش شش سال تعطیل بوده از تاخیر یکروز تضييع نخواهد شد .

نایب‌رئیس - گمان میکنم بنده از اینکه تشکیل جلسه را به یکشنبه عرض کرده‌ام محقق بوده‌ام .

سردار معظم - اولاً چون تعیین جلسه با خود مجلس است بنابراین تصمیمات ریاست در تعیین آن کافی نیست ثانیاً بیاناتی که آقای آقا سید یعقوب کردند اصولاً شاید کافی نباشد بالاخره بنده (با وجود اینکه میدانم مغلوب اکثر خواهم بود) اظهارات خود را صحیح دانسته و عرض میکنم که در یک همچو مذاکره کوچک (یعنی توافق نظریین دودسته در مجلس برای انتخاب هیئت رئیسه) اگر بیش از چهل و هشت ساعت وقت لازم باشد بهمین فلسفه و منطق لازم می‌آید که برای مسائل واجب تر قائل بشمام وقت بشویم و اگر برای انتخاب دونفر نایب رئیس و چهار نفر منشی (که قبلاً شاید همه میدانند کیست)

از امروز تا صبح شنبه برای تبادل افکار کافی نباشد تصور نمیکنم که این مملکت در دوره دوساله مجلس شورای ملی بتواند قادر باشد تصمیمات خیلی سریعی بشود از همین نقطه نظر است که بنده هیچ علتی نمی‌بینم که مجلس در روز شنبه که روز عادی جلسا تش میباشد تشکیل گردد ولی بالاخره یقین دارم که عقیده من مغلوب آراء اکثریت خواهد شد .

نایب‌رئیس - مذاکرات کافی نیست؟ آقای نصرت‌الدوله پیشنهاد کردند که جلسه روز یکشنبه تشکیل شود .

آقا سید یعقوب - اجازه میفرمایند .

نایب‌رئیس - گفتند مذاکرات کافی است. کسانیکه با پیشنهاد شاهزاده نصرت‌الدوله موافقت قیام نمایند (اکثر قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب شد جلسه روزیکشنبه ساعت قبل از ظهر خواهد بود .

مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد

رئیس مجلس شورای ملی **موتمن‌الملک**

جلسه ۱۶

صورت مشروح مجلس صبح یوم یکشنبه (۱۶) شهر ذیحجه الحرام

۲۹ مطابق ۲۶ برج اسد ۱۳۰

مجلس یکساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای موتمن‌الملک تشکیل گردید (صورت مجلس یوم پنجشنبه ۱۳ را آقای مستشار السلطنه قرائت نمودند)

رئیس - نیت به صورت مجلس مخالفی نیست؟

آقا سید یعقوب - چرا در صورت مجلس راجع بتعیین جلسه مختصری از مخالفت آقای سردار معظم خراسانی با تاخیر جلسه بروز یکشنبه ذکر نمود لیکن ابداً ذکر از پیشنهاد بنده که معتقد بودم جلسه روز یکشنبه تشکیل گردد نمی‌نماید .

رئیس - مقصودتان اینست که اظهار مخالفت جنابعالی هم در صورت مجلس نوشته شود .

آقا سید یعقوب - مقصود این است که اظهاری بشود .

رئیس - غیر از این اعتراضی نیست

میرزا سید حسن کاشانی - در صورت مجلس در انتخاب رئیس کلمه اتفاق ذکر نشده در صورتیکه ۶۵ نفر در مجلس حاضر بودند و تماماً باتفاق رای دادند .

رئیس - نظامنامه مجبور نمی‌کند که کلمه اتفاق نوشته شود . دیگر اعتراضی نیست (اظهاری نشد)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد دستور امروز انتخاب هیئت رئیسه دائمی است ولی اگر مجلس موافق باشد بدو راپورت راجع بنمایندگان بار فروش قرائت شده و بعد داخل دستور شویم . مخالفی نیست؟

نصرت‌الدوله - چون وقت تنگ است تصور میکنم آراء بطول خواهد انجامید اگر